

יינה של תורה

תורה מלשון הוראה

מוסר ההשכל הנלמד מוהא דצר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם

וְאֵלֶּה הַתּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק:

(פרשתינו כה, יט)

אברהם הוליד את יצחק. על ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזהר לומר אברהם הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נחעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נחעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, לר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק:

(רש"י)

יש להקשות: דבר זה אשר בן דומה לאביו, איזה פלא ושינוי הרגילות יש בו אשר היה צריך לנס מיוחד ד"צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם"? ! והלא דבר משנה הוא (עדויות פ"ב מ"ט): "האב זוכה לבן בנוי" !

הביאור בזה יובן בהקדים הידוע שעבודת השם דאברהם אבינו עליו השלום היתה במידת החסד והאהבה, וככתוב (ישעיה מא, ח) "אברהם אוהבי" (ואף על "ירא אלוקים" (בראשית כב, יב) שנאמר באברהם, אמרו רז"ל (סוטה לא, א) שיראתו היתה מאהבה); ואילו עבודת השם דיצחק היתה ביראה ופחד, וכדכתיב ב" (בראשית לא, מב) "ופחד יצחק".

והנה, זה שהבן דומה לאביו בקלסתר פניו, הוא כפירוש הרמב"ם במשנה זו, ד"לפי שכאשר הוא קרוב לו במזגו הרי ימי חייו יהיו קרובים לו בלי ספק". והיינו, שהדמיון

במראה הפנים (נוי) נובע מהדמיון הפנימי דנפש האדם, המשתקף ונראה גם בחיצוניותו ד"חכמת אדם תאיר פניו".

אבל באברהם ויצחק, באשר היו הם הפכים בתכלית – שאברהם מידתו מידת החסד והאהבה, ויצחק מידת היראה והגבורה, אם-כן בפנימיותם היו שונים זמ"ז, וזה גרם שגם בחיצוניות יראו אחרת – ולנס היו צריכים שיעידו הכל "אברהם הוליד את יצחק".

מוסר ההשכל הנלמד מכך:

בספרי עה"פ ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ (דברים פסקא לב) איתא: אין לך אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת מקום בלבד. והיינו, שבענייני העולם וכל דבר שאינו קשור ב"מדת מקום" לא שייך שישכנו אהבה ויראה בכלי אחד, ודוקא בענייני עבודת השם שייך ש"יעידו הכל אברהם הוליד את יצחק" – שהן האהבה והן היראה חד המה.

ומכאן, שעל האדם להשתדל בעבודת בוראו הן בבחינת אברהם והן בבחינת יצחק, ולא לחוש לכך שהיא סתירה, מכיון שכל יהודי מקבל כוחות מאבותיו אברהם ויצחק וביכולתו, למעלה מהטבע הרגיל – לעבוד את השם באהבה וביראה גם יחד.

מוסר השכל נוסף:

הקב"ה לא צר קלסתר פניו של אברהם דומה ליצחק, אלא קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם. ללמדך: כאשר יהודי נמצא בספק, כיצד עליו להתנהג בעבודת הבורא, האם עליו לבחור בדרך האהבה והחסד, או בדרך היראה והגבורה – עליו לבכר את דרכו של אברהם, כאשר "צר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם" ולעבוד בדרך האהבה.

וכדאיתא בספר התניא קדישא (פל"ב), אודות קירוב אלו הרחוקים מתורת השם ועבודתו, ומסתפק באם לעבוד עמהם בדרך הריחוק (גבורה) או בדרך הקירוב (אהבה):

"שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת רעים".

